

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr. če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

XV. občni zbor slovenskega učiteljskega društva.

(Dalje.)

„Motivenbericht“ k noveli je občno znan, le toliko omenim, da je načelo državne šole in državnega nadzorništva ostalo, le nekoliko bolj se poudarja verska odgoja in od šolskih vodjev se tirja, da morajo biti istega veroizpovedanja, kakor večina učencev itd.

Zdaj pa vprašam, kako pa so učitelji sprejeli to novelo? Ko govorim o učiteljih, ponovim še jedenkrat, kateri učitelji da delajo občno mnenje. To so nadzorniki, ravnatelji in mestni učitelji.

Učitelji, ki spadajo k takozvanej ustavovernej stranki imeli so 4. in 5. avgusta zbor, imenovali so ga splošni avstrijski učiteljski zbor, in tam so še jedenkrat (prvič 19. februarja na Dunaji) obsodili šolsko novelo. — Imeli so pa tudi češki učitelji nekaj dni pozneje svoje učiteljsko zborovanje, a tam so uže drugače govorili. Ravnatelj Lepaš je rekel: „Kristjan sem, zato hočem, da ima ljudska šola znak krščanstva!“ Sicer so ga preupili, a zaradi tega niso njegove besede nič manj tehtne in gotovo je, da krščanski stariši žele krščanskih šol.

Postavili smo tudi mi razgovor o šolske novele na dnevni red, a povedati mi je pred vsem, da mi nimamo takih skrbij zaradi šolske novele, kakoršne imajo dunajski učitelji.

Nam narodnim učiteljem je tisto prav, ako se glasi §. 1. drž. šolske postave: „Odgoja mora biti versko-nravna“, kajti prav (Moral) se pri kristjanih naslanja na krščanske dogme.

Nravnost brez podlage krščanske je omahljiva in veterasta, mogoče da včasih od hudega odvračuje, a za ljudsko odgojo ne velja, tu je treba pozitivnih zapoved in prepoved. Tudi mislim, da se mi nikakor ne bojimo upljiva naše narodne duhovščine pri narodnih šolah. Da mora ravnatelj iste vere biti, kakor je večina učencev, je menda samo

ob sebi razumljivo. Pri nas se nam sicer nij bati židov v naše šole, a tudi nimamo uzroka njim odpirati vrata in glasovati za postavu, ki njim duri odpira na stečaj. Kar nas slovenske učitelje zadeva, imamo mi vse drugačne zahteve; te pa so: 1. da postanejo naše ljudske šole skoraj jedenkrat čisto slovenske; 2. da se uvede v učiteljske izobraževalnice slovenščina vsaj za tri četrtine predmetov in 3. da s svojo delavnostjo in vladino pripomočjo prispeemo do potrebnih slovenskih knjig za narodne šole in učiteljska.

Mi Slovenci potrebujemo torej take postave, ki bi nam zajamčila, da dobimo skozi narodne ljudske šole, in kar se mene tiče, mislim, da bode nova postava začetek boljših razmer pri našem ljudskem šolstvu. Vprašam, kaj imajo učitelji, oziroma njih stariši ali redniki od tega, ako se mora nastopni učitelj leta in leta učiti takih stvari, katerih v svojem življenji nikdar ne bode potreboval, a kar bi potreboval pa ne. Vsi učitelji pa tako ne morejo postati glavni učitelji ali nadzorniki. „Bildung ist Kapital, Wissen ist Macht“; — res da, ali: Bildung kostet auch Kapital in kapital je pa navadno le tam kaj vreden, kjer se zamore naložiti; mrtev kapital pa ne prinaša obresti. Zdi se mi, da svet malo preveč od šol pričakuje, tudi to, kar ona storiti ne more, in zaradi tega toliko očitania, da je šola ljudem na kvar. Toliko sem omenil, da obranim svoje stališče, sicer pa jaz želim, da bi ministerstvo izpeljalo vse, kar bi bilo s časom potrebno, kajti nobena postava nij za zmirom dobra. Govoril sem kot mandatar odbora slovenskega učiteljskega društva, v katerem sploh to prepričanje vsaj dosedaj vlada, da mora ljudski učitelj svoje stališče imeti mej ljudstvom v svojem narodu; da ne more in ne sme politike na svojo roko delati in da se vse njegovo prizadevanje mora strinjati s prizadevanjem ljudskih zastopnikov in poslancev. Sploh se držimo načela „učitelji so zaradi šole a ne šole zaradi učiteljev!“ (Dobro! Dobro!)

Meščanske šole vodja g. Lapajne misli, da bi se stvar vendar le temeljiteje pretresovala, kajti s šolsko novelo se bode vendar nekoliko predrugačilo, da si ne vse prekucnilo v šolstvu, kakor nekateri kričijo. Nova šolska postava bila je izvrstna in gotovo se je šolstvo v deželah, kjer je bilo uže prej urejeno, zelo povzdignilo, tako v nemških kronovinah in na Českem; na Slovenskem le malo, najmenj na Kranjskem, kjer se je s šolo hotel dosegati postransk namen in žalostno je, da ne hodi niti 30% otrok v šolo, ko vendar vsaki kmet plačuje davek za šolo. Šolska novela obsega nekatere čisto nove a jako praktične določbe, vendar se nad novelo spodbikajo nemški učitelji in v nekoliko imajo prav; tako zaradi pouka, da bi bilo po 100 otrok v jednem razredu in da bi se smelo od šolske oblasti učiteljsko spričevalo odvzeti.

Ako se ti paragrafi krivično izpeljujejo, se je gotovo bati novele; a od zdanje vlade, katera ima blagi namen, pomiriti vse narode, nij pričakovati tega. Zdanja vlada pripozna, da je narodni jezik prvi pogoj narodne omike, zato se trudi ga upeljati v urade in srednje šole in bode gotovo gledala, da se upelje izključljivo v ljudsko šolo. Zdanja vlada bode tedaj novelo gotovo tako izpeljala, da bode slovenskemu narodu na korist. Govornik tedaj misli, naj izreče občni zbor slovenskega učiteljskega društva: šolska novela prepušča se zdanjej vladi in slovenskim državnim poslancem, v katero stavi vse zaupanje.

G. Brezovnik opomni, da, ko bi se sprejel ta predlog, bi to ravno pričeto združjenje slovenskih učiteljev razrušilo, kajti štajerski učitelji ne bi hoteli biti s tem, da se izjavljajo za novelo, svoji lastni grobokopi. Ako se občni zbor ne izreče za šolsko novelo, bode Kranjcem, katerih se v glavnih potezah itak ne dotika, to vse jedno; če se pa izreče zanje, bode neizmerno škodovali, kajti uzajemnost boste podkopali in slovensko-štajerski učitelji bodo se morali obrniti namestu v slovensko metropolo v

LISTEK.

Notranja delavnost Petra Velikega.

Po Solovjevu in drugih spisal J. Steklasa.

(Dalje.)

9. Finance. Preobrazovanje vojske, utemeljenje mornarice, dolga in težavna vojna, množina novih preustrojev in preinak, vse to je zahtevalo večjih stroškov, novih izvorov za dohodke. Ker je poprejšnji davek od dvorov dajal povod za večje zlorabe pri popisu dvorov, bil je uveden zdaj nov davek, namreč glavarina, ter je zatorej bil izveden popis vseh prebivalcev gosudarstva, ki so spadali pod popis. Iz tega popisa so bili izvzeti duhovni z deco, dvorjani, odpuščeni vojaki, tujci, prebivalci iztočnomorskih pokrajin, Baškiri in Laponci. Za umnoženje dohodkov je bil uveden kolekovani papir. V slučaju skrajne potrebe zadržaval se je deseti del od vseh plač. Dve tretjini dohodkov sta se potrošili na vojsko in mornarico. Za plačo činov-

nikom je bilo dovoljeno pobirati od vseh tožeb za trud v pisarni od nedolžnega po 3, od krivega pa po 10 kopejk (krajcarjev) od rublja. L. 1710 so dohodki iznašali do 3,000.000 rubljev, a l. 1725 pa uže 10,000.000 rubljev.

10. Redarstvo. Po Petru urejena redarstvena uprava se je usredotočevala v Petrogradu v rokah general-policieistra (redarstvenega nadzornika), v Moskvi pa — nadpolicieistra. V glavnih mestih je imela vsaka ulica in vsakih deset hiš svojega nadglednika, izbranega od prebivalcev samih; vsi mestni prebivalci počenši od dvajset let so sestavljali stražo, ki je bila dolžna ohraniti mir in red v mestu. V pokrajinskih in ujezdskih mestih je bilo redarstvo v rokah zapovednikov, magistratov in starost, v ujezdih (okrožjih) — gubernatorov in vojvod. Verjetno je zatoraj, da razbojstva nijso mogla precej prenehati in tudi ne zmanjšati se, kajti k starim uzrokom, ki so ostali še v vsej sili, so se pridružili še novi, pred vsem mnogobrojni beguni iz polkov pred težko vojaško službo, na katero nijso bili privajeni: tako so prosili za pomoč Klinski, Volocki in

Možajski pomeščiki, ker prihajajo oboroženi mnogobrojni razbojniki v njihove hiše, pokončujejo in požigajo vasi po dnevi in po noči, ubijajo in plenijo moške, odpeljavajo ženske in ker se zbirajo na taka razbojstva iz mnogih mest in ujezdov pobegli vojaki in dragonci. Po samej Moskvi so jezdili razbojniki v trumah po 30 in 40 ljudij. Razbojstva pa so se pomnožila tudi radi tega, ker se je uprava obrnila proti potepuhom, navideznim hromakom in beračem; tako je bilo od leta 1712. zabranjeno s strogo kaznijo prositi milostinje po Moskvi. Da se požari umanjijo, morale so se hiše delati po ustanovljenem črtežu v naznačenej daljini druga od druge; v moskovskem kremlju in Kitaj mestu je bilo zapovedano samo zidane hiše delati ter jih razvrstiti po ulicah, a ne po dvorih, kakor poprej; ulice so začeli tukaj mostiti (tlakati) s kamnom l. 1705. L. 1714 pa je bilo zidanje ustanovljeno v vsem gosudarstvu, da bi se s tem poprej izvelo ono v Petrogradu; bogati ljudje so morali tukaj zidati hiše. Da se zdravstveno stanje v narodu poboljša, ustanovljeno je bilo v Moskvi osem lekarn ter bilo za-

štajersko. Tedaj govornik želi, naj se opusti vsaka resolucija v tej zadevi.

G. Lapajne misli, da bi bilo le umestno, da se občni zbor izreče o noveli, katera ima mnogo praktičnih točk. Moravski učitelji so jo tudi pred kratkim odobrili. Da se bode novela vzprijela v prave obliki, zato bodo uže skrbeli česki državni poslanci. Če se šletna šolska dolžnost izpelje v mestih in trgih, je to dovolj; na deželi pa vstreza šletna šolska dolžnost.

(Dalje prih.)

Politični razgled. Notranje dežele.

V Ljubljani 11. septembra.

Potovanje **cesarjevo** po jugu je pravi pravcati triumfalni obhod. Z velikim navdušenjem in pravo, odkrito prisrčnostjo pozdravlja ljudstvo povsod svojega priljubljenega vladarja. — V Celovci obiskal je Najviši gost skoraj vsa javna poslopja. Pred neko novo šolo izjavil se je: „To je pač kneževska palača. Občina stori res veliko za šolo“. Proti deželnemu odborniku dr. Ubelju, ki je zatrjeval, da ima vsaka občina v deželi svojo, večidel lepo upravljeno šolo, je dejal cesar: „V tej zadevi se je pa menda pač včasih malo čez ojnice stopilo“. — Zdaj se mudi Najviši gost uže mej Slovenci, ki mu bodo nedvojbeno povsod skazali svojo iskreno ljubezen in neomahljivo udanost ter jo tudi nevstraheno izraževali v svojem materinem jeziku.

Ministri **Taaffe, Falkenhayn in Pino** nastopijo 16. t. m. v jutro svojo pot v Trst.

Pomorska oblast v **Trstu** je odredila, da naj se vse ladije, ki pridejo iz Egipta, po zdravniških strogo preiščejo, da se ne bi zanesla kolera, katera se je zdaj tudi uže pokazala v Suez in Marokko.

V petek, ko je vsa **Koroška** vžhičena pričakovala svojega monarha, vzdelo se je nekaterim nemškonačionalnim deželanom potrebno bratiti se z Italijani. V Chiusa Forte na italijanski meji je prišlo uamrč več Nemcev k zborovanju društva „Società alpina Friulana“. Nekí Moritsch iz Beljaka napil je mej navdušenim odobravanjem nemških nacionalcov in italijanissimov na skupno, složno delovanje Nemca in Italijana. — Zares lep trenotek sta si izbrala ljubezniva ta zaveznika.

V deželni zbor **česki** hoče deželni maršal knez Auersperg za zdaj poklicati le rektorja nemškega vseučilišča. Čehi pa zahtevajo, da naj se to zgodi tudi z rektorjem česke univerze, ali pa, če treba zato posebne poštave, naj se s pozivom obeh rektorjev vsaj počaka, da se postava premeni in potrdi.

V **Dalmaciji** je v Korčuli (Curzola) na rodna stanka priborila sijajno zmago. Vseh 36 mestnih odbornikov izvoljenih je izmed narodnjakov, lahoni so tedaj propeli sramotno. „N. Fr. Presse“ prinesla je lažnjiv telegram, v katerem se je poročalo baš nasprotno, a laž ima kratke noge in če pojde tako dalje, bode tudi irredenti zmanjkalo tal mej Slovani.

Vnanje države.

Srbski kralj **Milan** pada se 12. t. m. v toplice Gleichenberg, ostane tam do 27. ter se vrne potem čez Dunaj zopet v Beograd.

„Pol. Cor.“ izraža mnenje, da imati **Fran-cija** in **Rusija** vzajemno politiko gledé Egipta; obe se morati protiviti šovinizmu Angležev ter, ako

bode treba, jim klicati v spomin slovesno zatrdilo njihove nesebičnosti.

Na **Francoskem** so dali neposredni davki meseca julija 7,104.000 fr. predobitka. V prvih sedmih mesecih znaša ves predobitek 65,537.000 frankov.

V **Parizu** ustanovilo se je domoljubno društvo (liga patrijotov), ki ima namen širiti in pospeševati domoljubno in vojaško vzgojo in to s knjigo, petjem, telovadbo in vežbanjem v streljanji. Pričelo se je uže podpisovanje doneskaj, ki se vprabijo za naslednje svrhe: 1. Za nakup, objavljanje in razpošiljanje domoljubnih vestij, pesni in podob; 2. za nakup orožja, strelšč, za ekserciranje in za telovadna orodja; 3. za ustanovo in podporo telovadnih, strelskih, pevskih in pomočnih društev; 4. za prirejenje javnih predavanj in za organizacijo patrijotičnih svčanosti. V odboru tega društva nahajajo se jako odlična imena senatorjev, poslancev, dostojanstvenikov, časnikarjev, celo gouverneur pariški in podadmiral Pothuan sta mej njimi.

O **Egiptu**: Vsa vojska Arabijeva, ki je razpostavljena po mestih Kafr-el-Dewar, Mariut, Rosette, Abukir, Damiette, Tel-el-Kebir, in Salihije se šteje vkup na 46 000 pešcev, 1802 konjikov, 143 topov, 18 havbic in 30.500 beduinov. — General Wolseley koncentruje svojo vojsko pri Kassasin-i; do pondeljka misli da bode imel tam uže 15000 mož in 50 topov. Od ondud kaj hoče v terek Tel-el-Kebir napasti. Glavni stan se tudi preseli v Kassasin. — Načelnik beduinski Abuhassan pridružil se je s 6000 možmi Arabiju, ker so mu Angleži pri Nefise sina ustrelili. — V saboto bila je bitka blizu kanalske zatvorsnice pri Kassasinu. Angleži so zapodili Arabija in mu vzeli 4 tope. — Vse železnične proge so zopet v redu. — Vojska je navdušena in zdrava. Ranjenci se oskrbujejo in zdravé po ladjah. — Govori se, da so se v Damiette pripeljali turški častniki, kateri se hoté Arabiju ponuditi v službo.

Dopisi.

Iz **Maribora** 10. septembra. [Izv. dop.]

Denašnji občni zbor „Slovenskega političnega društva za Štajersko“ izpal je najugodnejše. Udeležilo se je tega shoda nad 350 članov, kar je gledé na to, da se je to društvo jedva ustanovilo in da so se za ta shod delale male priprave, gotovo jako lepo število. Mej njimi zapazili smo inteligenco, a tudi jako mnogo priprostega naroda, oziroma taci mož, koji imajo na kmetih mnogo upliva. Tu kratko poročilo tega shoda, nadjaže se, da ga dopolni kateri tukajšnji dopisnik.

G. dr. Radaj otvori skupščino s krepkim živoklicem na presvitlega cesarja.

G. baron Gödl poroča v slovenskem jeziku o svojem delovanji v državnem zboru. Gospod poslanec omenja, da je težka zadača naših poslancev, kaj posebnega v državnem zboru učiniti, kajti „levica“ ima vedno celo krdelo „govornikov“, ki z govori dragi čas tratijo in da imajo še drugih ovir nasproti vspešnemu delovanju, namreč, da imajo še vedno tako zvani „liberalci“ večino v gosposkej zbornici. Poroča potem o posameznih točkah, kakor: o colnej tarifi, o postavi zoper oderaštvo, o posilnem legalizovanji, o zemljiščneji dači, o povišanji colnine na

kavo in petrolej, o dači na poslopja in o šolskeji postavi. Gospodu poslancu se jednoglasno izreče popolno zaupanje za njegovo delovanje.

Poslanec g. Mih. Herman poroča potem „o političnih razmerah in potrebah štajerskih Slovencev“. On pravi, da je neobhodno potrebno, da dobi Spodnja Štajerska barem nekaj samovlade. Slovenci Spodnje Štajerske naj bi imeli oddelek deželnega namestništva; da se določi meja, do katere imajo Nemci vladati, da se v štajerskem deželnem zboru odločijo kurije itd. Vse dotične resolucije bile so sprejete jednoglasno.

Navdušeno sprejet je bil g. Bož. Raič, kateri poroča „o šolskih razmerah in potrebah štajerskih Slovencev“. Gospod govornik v svojem krepkem govoru povdarja potrebo slovenskih narodnih šol; da nijnamo na Štajerskem niti jedne slovenske srednje šole, oziroma paralelk učiteljskih pripravnic. Govori dalje o „delovanji“ nekaterih (oziroma mnozih) nadzornikov, o okrajnih šolskih svétih, o rogoviljenji „deutscher schulvereina“, o neopravičenem premeščenji prof. Žitka. Vse dotične resolucije sprejmó se jednoglasno.

G. dr. Gregorčec govori o gospodarskih razmerah; hvali nepristransko delovanje štajerske gospodarske podružnice, a graja, da na tukajšnjeji vinorejskeji šoli učitelji slovenščine ne znajo; isto tako, da popotni učitelji naščine nijnso zmožni, kajti kmetje so razumeli v necem kraji, da je „Reblaus“ repna uš. Tudi resolucije o gospodarskih razmerah sprejmó se jednoglasno. Izreče se potem staremu odboru zahvala za trudapolno delovanje. V novi odbor voljeni pa so većinoma udje starega odbora.

Domače stvari.

— (Kranjski deželni zbor) ima prihodnjo sejo v četrtek 14. septembra.

— (Dnevni red mestnega odbora seji), katera bode v terek 12. dan septembra 1882 ob 6. uri popoldne v mestni dvorani. I. Naznanila prvosedstva. II. Obljube meščanov. III. Personalnega in pravnega odseka poročilo: a) o kranjskega deželnega odbora dopisu zaradi šeststoletnice; b) o volitvi odbora društvu prostovoljnih gasilcev; c) o pravdi mesta zoper Antona Gnezda dediče zaradi vodovaje; č) o najemni pogodbi mesta z deželnim odborom kranjskim gledé prostorov za mestno deklško šolo v reduti; d) o imenovanji mestnega živinozdravnika; e) o prošnji Josefa V. Withalma gledé ukvatiravanja vojakov v Kolizeji; f) o prošnji ravnateljstva Trnovske meščanske vojašnice za oproščenje vojašničnih lastnikov od splošnega plačila za ukvatiranje vojakov. IV. Poročila stavbarskega odseka: a) o ustanovljenji osnovnih določil splošnim stavbarskim pogojem za mestne stavbe; b) o grajenji nabrežnega zidú od Hradeckega mostú navzdol; c) o izvedenji načrta gledé Resljeve ceste; č) o uravnavi prostora za škofijo in sv. Nikolaja cerkvijo; č) o dovršitvi družega oddélka tovrne ceste na južnozahadni strani mesta preko Latermanovega drevoreda.

branjeno po drugih prodajalnicah prodajati različne trave. Zabranjeno je bilo zakopati mrtve prej, kakor v treh dneh, a razen imeñitnih oseb se nij smel nobeden znotraj mesta poleg cerkve zakopati. Zapovedano je bilo pri cerkvah ustrojivati bolnišnice za sirote.

11. Obrtnost in trgovina. „Naše rusko gosudarstvo,“ je govoril Peter, „je pred mnogimi drugimi zemljami s kovinami in rudami blagoslovljeno, ali se do današnjega časa nijnso s posebnim trudom iskale; uzrok temu pa je bil, ker naši podaniki nijnso razumeli rudokopja, deloma pa tudi nijnso hoteli truditi se in trošiti na to.“ Da bi nemarne posestnike prisilil na trud in stroške, objavil je Peter, da imajo pravico vsi v svojih lastnih in tujih zemljah iskati in kopati vsake kovine in rude; če pomeščiki, v čijih zemljah je odkrita ruda, ne bi mogli ali pa hoteli kopati jo, podelila bi se pravica drugemu z odbitkom 32 delov dobička, ki ga je imel dobiti posestnik, „da ne bi božji blagoslov zastonj pod zemljo ostal“. Kdor bi utajil rudo ali pa branil drugim kopati jo in topiti, ta ima biti kaz-

njen telesno ali pa še celo s smrtjo. Rudnej kolegiji je bilo slobodno, zvati tujce v rudokope. Da bi zboljšal poljedelstvo, hotel je Peter naseliti tuje poljedelce za vzgled svojim podanikom. Kamer-kolegija je morala zbirati izvestja o stanji, naturi in plodnosti vsake pokrajine, naselivati puste zemlje in in z dobrim gospodarstvom odstraniti vsako puščobo. L. 1721. je izdal Peter ukaz o žetvi žita s koso, mesto s srpom. Osvedočivši se za mejo o važnosti izkopanega goriva, trudil se je Peter seznaniti, ne nahaja li se kje v Rusiji kameno olje. Poskrbelo se je tudi zato, da se občuvajo šume ter nove zaredé. Vinogradarstvo in svilarstvo se je gojilo v prikavkazskih krajih še pred Petrom, ali to je bil le slab početek; za Petra pa sta se ti dve grani gospodarstva precej osilili; tudi tobak se je začel zdaj saditi. Za Petra se je začela gojiti v Rusiji tudi bolja pasmina goved, še bolj pa se je Peter zavzel za ovčarstvo, ker je potreboval mnogo sukna za svoje vojake; zato je zval ovčarje iz Šlezije v Rusijo, pa tudi svoje ljudi je tjakaj pošiljal, učiti se ovčarstva. Tudi konjarstvo se je za Petra zboljšalo.

V pogledu obrtnosti se je ravnal Peter tudi po svojem zavednem pravilu: zval je namrč izkušene obrtnike iz tujega, a Ruse je pošiljal v svet, učiti se v raznih strokah. V Moskvi se je ustrojila na povelje delavnica za postopače, ki so se morali učiti raznih rokodelstev; tudi v ženskih samostanih se je učilo rokodelstvo. Kar se tiče tovarniške obrtnosti, bila je do Petra prav neznatna; po njegoveji smrti pa se je brojilo uže 233 tovarn, nekaj državnih, nekaj pa zasebnih. — Lehko razumimo, da je pridobitev pomorja baltiskega trgovino rusko jako povzdignila; ali za procvet trgovine sploh nij bilo dostatno samo morje, nego so bila potrebna tudi dobra notranja pota; zato je Peter zvezal z vodenim potom Evropo z Azijo, izkopal višnevolacki in ladožki kanal; predložena je bila tudi spojitev Kaspiškega morja s Črnim in Belega z Baltiškim, ali to se nij moglo izvesti za Petra. Izdelanih je bilo tudi mnogo cest po suhem, za katere je Peter gledal, da se vedno dobre ohranijo, ali drugi nijnso na to pazili. Kamer-kolegiji se je moralo prijavljati o žetvi žita in o cenah njego-

— (Gospod profesor Vinko Borštnar) pride vsled najnovejše določbe ministerstva na gimnazijo v Ljubljano. Veselje, ki je bilo prevzelo zloglasno „Süddeutsche Post“, da bode moral gospod Borštnar v Weidenau, nij dolgo trajalo.

— („Národní listy“) bili so preteklo soboto zaplenjeni zaradi uvodnega članka „Slovenci in minister Pražak“ pisanega po slovenskem državnem poslanci.

— (Častno občanstvo.) V seji občinskega odbora sv. Barbare v Haložah dne 8. septembra 1882 izvoljen in imenovan je veleučeni g. Josip Žitek, gimnazijski profesor v Ptuj, zbog obilnih zaslug o zdravem poučevanju slovenskega ljudstva častnim občanom sv. barbarske občine.

— (Našega domačega pešpolka baron Kuhn št. 17) prvi in drugi bataljon z godbo prideta v sredo 13. t. m. ob 9. uri 7 minut dopoldne v Ljubljano. Drugi bataljon odide pozneje iz Dunaja naravnost v Koper. Tu bivajoči 5. bataljon pa odide 20. t. m. v Pulj, kjer se iz njega sestavi novi 97. pešpolk.

— (26. pešpolka veliki knez Mihael) je prišel danes popoldne prvi bataljon iz Kamnika v Ljubljano. Jutri 12. t. m. ob 5. uri popoldne pa zapustita oba bataljona z godbo Ljubljano, kjer je polk bival blizo tri leta.

— (Mesečni živinski somenj) zadnjo soboto bil je jako slabo obiskan, pač le zaradi tega, ker so kmetovalci čakali na današnji „češpljev“ veliki letni somenj. Goveje živine prignalo se je komaj kakih 100 glav, pokupilo in drago plačalo pa se je vse, deloma od domačih mesarjev, večinoma pa za Trst. Konj je bilo k večjem kakih 50 in je bilo s temi malo kupčije, ker nij bilo lepih.

— (Izveleki) so v soboto 9. t. m. popoldne za posilno delavnico iz Ljubljane truplo 16 letne deklice Marije Majevske, katera je dne 29. pr. meseca na zvečer na Francovem nabrežji v vodo padla in utonila.

— („Čebelna borsá“) , ki se shaja o „češpljevem somnji“ vsako leto, bila je tudi danes jako živahna. Okolu poludneva stale so goste gručice čebelarjev pred frančiškansko cerkvijo, ugibaje ceno medu, vosku in čebel in pogovarjaje se, kako so se obnesle tu ali tam pridne živalice.

— (Nove orglje in klopi) dobi prihodnje leto sv. Jakoba cerkev po prizadevanji g. župnika Rozmana. Izdelal bode orglje naš sloveči umetnik in mestni odbornik g. Goršič, ki je tudi one, od vseh veščakov kot izvrstne priznane, v frančiškanskej cerkvi izgotovil. Klopi pa izdeluje v lepem slogu narodni mizar g. Ljudevit Vidmajer, ki je izdelal lepa cerkvena vrata pri sv. Jakoba cerkvi.

— a. —

— (Prašičev) so bavarski in tirolski kupci pretečene mesece po Dolenjskem na stotine „zaarali“, pričakovati je tedaj, da jim vsled tega poskoči cena prihodnje tedne, ko se prične kupčija za klanje. Akoravno se je pretečena leta izpeljalo veliko tisoč prašičev, vender so bavarski živinski kupci še izdatno

vih, iz bližnjih gubernij in provincij vsaki teden, iz daljnih vsaki mesec. Tudi so se morali tiskati ceniki tujih tovarn v važnejših trgovskih mestih Evrope, da bi znali, kje je kaj dobrega in po ceni.

Ali z vsemi temi uredbami in uravnavami nij bilo mogoče najedenkrat povzdigniti silno trgovino in obrtnost, kakor se je hotelo Petru; temu se je protivila naravnost občinstva, pomanjkanje prosvete, pomanjkanja varstva za trud, pomanjkanje navade za vsekupno delovanje, prevelika nagnjenost k zapravlivosti, pomankanje zanimanja za občne zadeve, kar je dajalo zlim ljudem polno svobodo delati po svoji volji. Silnejši velemoži so spravili vso trgovino v svoje roke; pa razun tega so si trgovci tudi sami sebi škodovali; mej njimi samimi so silnejši nalagali neznosne naklade na slabe, vsled česa so poslednji popolnoma osiromašili. Pa tudi izbrani zastopniki nijso nič manj krali in jemali iz blagajin, kakor poprejšnji činovniki.

(Dalje prihodnjt.)

število naprej nakupili; pač lepo znamenje napredujoče naše prašič-reje, sosebno na Dolenjskem.

— (Posojilnice na Štajerskem.) Celjska posojilnica je imela 31. avgusta t. l. vplačanih zadružnih deležev 10.020 gld., mej temi 61 glavnih po 100 gld in 292 opravljenih po 10 gld. Izposojenih je bilo 63.254 gld. 364 zadružnikom, gotovine v blagajnici je 6271 gld. 56 kr. V odbor ormoške posojilnice so bili izvoljeni: Dr. Geršak za ravnatelja, S. Sporn za namestnika, dr. Anton Žižek za denarničarja in Janez Vrtnik za knjigovodja.

— (Rudolfovo.) Za tretjo sesijo tukajšnjih porotnih obravnav, katere bodo od 11. t. m. do incl. 25. t. m. trajale, če se ne bode še slučajno kaki „nebodigatreba“ vrnil, so udje porotnega soda: g. V. Jevnikar c. kr. okr. sodn. predsednik kot takim, g. dr. Andrej Vojska, c. kr. deželni svetnik kot njega namestnik, gg. G. Bruner in K. Pleško, c. kr. dež. svetovalca kot sodnika, gg. G. Stubec in dr. Fran. Škofic, c. kr. sod. pristava kot nadomest. sodnika in gg. E. Rizzoli, H. Frakovič in Jože Starič, c. kr. avskultanti kot perovodje. Glavnim porotnikom tej sesiji so izžrebani: Heferle Jakob, posest. iz Kočevskih Poljan, Skočir Janez, posestnik iz Preč, Smuk Janez, posestnik iz Ribnika, Křestian Damask, fužinski kasir iz Dvora, Berčar Jože, posestnik iz Kamenja, Zaplatar Franc, posestnik od sv. Helene, Indihar Jakob, posestnik od sv. Ruperta, Fabijan Jože, posestnik iz Trebče vasi, Weibl Alojz, posestnik in kupec iz Metlike, Urbančič Janez, pos. iz Ševnice, Šircelj Janez, posestnik iz Rihpovca, Dolinar Franc, posestnik in kupec iz Velike Doline, Košak Jakob, posestnik iz Družinske vasi, Tauferer Beno, grajščak iz Višnje gore, Krakar Miha, pos. iz Jerneje vasi, Schönbren Franc, posestnik iz Metlike, Gač Alojz, posestnik in kupec iz Kostanjevice, Rožič Peter, posestnik iz Dragovanje vasi, Balkovec Peter, posestnik iz Preloke, Žnidaršič Janez, pos. in krčmar iz Brega, Kozlevčar Miha, posestnik iz Metnaja, Bajuk Jure, posestnik in obč. svet. iz Rožakovega, Furlan Franc, hišni posestnik in krčmar iz Metlike, Hrela Jože, posestnik iz Jelševnika, Koren Janez, posestnik in usnjar iz Metlike, Snedic Jakob, posestnik iz Sela pri Jugorji, Steh Janez, posestnik in krčmar iz Malevasi, Kobe Janez, posestnik iz Jasnega, Valant Franc, posestnik iz Žužemberka, Bartelme Jože, kupec iz Kočevja, Malnerič Martin, kupec iz Černomelja, Mavrin Jože, posestnik iz Griča, Bajuk Jože, usnjar iz Černomelja, Jugovic Anton, posestnik in pek iz Krškega, Lavšin Janez, kupec iz Ribnice in Vitine Franc, posestnik in poštar iz Koč. Čermošnic. Nadomestovalni porotniki so pa: Kmetič Miha c. kr. stotnik v pokoji iz Rudolfovega, dr. Albin Poznik, c. kr. notar iz Rudolfovega, Peršina Andrej, posestnik iz Toplic, Potokar Anton posestnik iz Dol. Kamenc, Zure Vinko, posestnik in krčmar v Rudolfovem, Jerman Matija, posestnik iz Slatnika, Blažič Janez, posestnik iz Sevena, Oblak Valentin, kupec v Rudolfovem in Jelenc Franc, posestnik iz Beršlina.

— (Veličastna stolna cerkev v Dja-kovaru.) ki se je zidala 16 let, je dovršena, in dne 1. oktobra t. l. ali na rožnega venca nedeljo se bode posvetila z vso svečanostjo. Škof Strossmajer, ki je bil pred 32. leti na ta dan prvičrat slovesno uveden v staro cerkev, bode prvega oktobra po mnogih skrbih in troških z radostnim srcem stopil v prekrasno novo stolnico, vedoč, da je dovršil z njo jedno glavnih nalog svojega višjega pastirstva v ondotnej škofiji. Priprave za posvečevanje se uže delajo.

— (Banka „Slavija“.) V mesecih april, maj in junij t. l. pristopilo je banki „Slaviji“ 26846 novih členov, ki so zavarovali kapital 22.228.761 gl. 88 kr. ter zato uplačali zavarovalnine in pristojbin 487.858 gld. 05 kr. Banka pa je v tem času plačala za škode 189.581 gld. 79 kr. — Od svojih kapitalov imela je banka v tem času vložnih 205.211 gld. 66 kr. v posojilnicah, 653.698 gl. 09 kr. pa posojenih na hipoteke. Denarni promet osrednje blagajnice v Pragi znašal je 1.160.827 gld. 97 kr. — Gasilne brizgalnice bile so oddane šesterim občinam in med njimi tudi občini Št. Vid pri Vipavi.

Od 1. januarja do 30. junija t. l. sklenjeno je bilo 39.419 novih zavarovanj za kapital 33.973.563 gld: 88 kr. in proti zavarovalnici in pristojbinam v znesku 833.540 gld. 43 kr.; škod pa je bilo v tem času izplačanih za 312 358 gld. 68. kr. Samoupravna društva za zavarovanje pokojnin in užitka napredovala so prav sijajno, kajti do konca julija 1882 oglasilo se je uže 565 členov, ki so zavarovali pokojnin in dohodkov za 100.197 gld. 67 kr. ter upisali vlog 402 846 gld. — Isto tako ugodno se razvija pokojninski zavod za zastopnike, ki šteje uže 3839 udeležencev in čegar zaklada je narastla do 25.472 gld. 86 kr.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Celovec 11. septembra. Cesar odpotoval je ob šestih zjutraj mej klici mnogo tisoč broječega občinstva. Na kolodvoru, kjer so bili knezoškof, načelniki vseh oblastnij, častništvo in dostojanstveniki, zahvalila sta se deželni odbornik Hillinger in župan Jessernigg za cesarski pohod, župan posebe še za mestu darovani kip cesarjev. Na to zahvalil se je cesar za lepi vzprejem ter izrekel možnost zopetnega pohoda. Župan izročil je naposled krasen bouquet in zaklical „Hoch“, kateremu klici so se navdušeno pridružili vsi, ki so bili na kolodvoru in izven kolodvora.

Razne vesti.

* (Zopet nesreča na železnici.) V 7. dan t. m. se je ponesrečil tovorni vlak v Iphofen-u na Bavarskem. Tri osebe bile so mrtve, 5 ranjenih. Ubityh je bilo tudi 600 ovac, 11 so bile v vagonih.

* (Banket v nogi) je gotovo čudna misel, a bila je ne davno uresničena po neke družbi v Parizu. Pariški kipar izdeluje velikanski kip „Svobodo, svet razsvetljuje“, ki je namenjen kot darilo Francoske Zjedinjenim državam in bode postavljen pri vhodu pristanišča v Novem-Yorku. Ta kipar priredil je banket, ki se je vršil v spodnjem delu noge te velikanske podobe, ki bode dokončana 135 čevljev visoka, tedaj za 30 čevljev višja, nego nekdanji slavni rodiški kolos.

Denašnje številki „Slovenskega Naroda“ priložen je „Kratek izpisek iz računskih sklepov in iz opravljenega poročila zavarovalne banke „Slavije“ za trinajsto upravno leto 1881“, na katerega naše čast. bralce posebno opozorujemo. (585)

Umrli so v Ljubljani:

6. septembra: Reza Trontl, šivilja, 25 let, Opekar-ska cesta št. 15, za jetiko.
7. septembra: Janez Ohocki, delavec, 60 let, Karlov-ska cesta št. 7, za jetiko.
8. septembra: Fran Trojar, delavčev sin, 1 teden, Rožne ulice št. 39, za slabostjo. — Jožefa Penca, šivilja, 23 let, Turjaški trg št. 3.
9. septembra: Franc Kocijan, komi, 19 let, Kolezij-ske ulice št. 26, za jetiko.
10. septembra: Oskar Drinovec, užitninskega paz-nika sin 24, dni, Zabjak št. 3, za drisko.
11. sept.: Franca Jesih, mesarjeva hči, 2 let, Hra-deckijeva vas št. 18, za otrpnenja moči.
V deželnej bolnici:
7. sept. Jakob Tobias, dninar, 57 let, plevrit. eksu-dat na desnej.

Dunajska borza

dné 11. septembra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Papirna renta	76 gld. 75	kr
Srebrna renta	77 „ 30	„
Zlata renta	95 „ 40	„
1860 državno posojilo	130 „ 50	„
Akcije narodne banke	825 „ —	„
Kreditne akcije	318 „ 60	„
London	118 „ 90	„
Napol.	— „ —	„
Srebr.	9 „ 44 1/2	„
C. kr. cekini	5 „ 63	„
Nemške marke	58 „ 10	„
4% državne srečke iz l. 1854	250 gld. 120	„
Državne srečke iz l. 1864	100 „ 25	„
4% avstr. zlata renta, davka prosta	95 „ 35	„
Ogrska zlata renta 6%	119 „ 25	„
„ „ 4%	88 „ 15	„
„ „ 5%	87 „ 20	„
5% štajerske zemljišč. odvez. oblig.	104 „ —	„
Dunava reg. srečke 5%	100 gld. 114	„
Zemlj. obč. avstr. 4 1/2% zlati zast. listi	119 „ —	„
Prior. oblig. Elizabetine zapad. železnice	98 „ 75	„
Prior. oblig. Ferdinandove sev. železnice	106 „ 25	„
Kreditne srečke	100 gld. 174	„
Rudolfove srečke	10 „ 21	„
Akcije anglo-avstr. banke	120 „ 121	„
Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v.	229 „ 25	„

Razglas.

V smislu tukajšnjih mestnih pravil so:

- a) račun mestne blagajnice za leto 1881. in
b) računi sedmerih zakladov, ki jih mesto oskrbuje, za leto 1881.

od 10. do 24. septembra 1882

v magistratnej ekspeditnej pisarni razpoloženi, da jih vsak meščan lahko pregleda in svoje opazke po zapisniku izpove.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dné 5. septembra 1882.

Župan: Grasselli.

Fin med v satovji

dobiva se pri

(524—9)

Oroslavu Dolenci v Ljubljani.

Cesarja Jožefa **CIRCUS A. SCHMIDT.** Cesarja Jožefa trg.

Vsak dan ob 1/8. uri zvečer

velika predstava

z menjajočim programom.

Ob nedeljah in praznikih

dve predstavi.

Prva ob 4. uri popoldne, druga ob 1/8. uri zvečer.

K mnogobrojnemu obisku vabi

spoštovanjem

(561—7)

A. SCHMIDT.**Dijaki**se prav blizu realke vzmó v stanovanje in hrano. Vpraša se v **Krakovskih ulicah št. 27.** (586—1)

Št. 446.

(583)

O. š. sv.

Natečaj.

Izpraznjena je služba učitelja III. vrste jednorazredne mešane ljudske šole v Tatreh s slovenskim učnim jezikom.

S to službo združena je plača po postavi dné 3. aprila 1874 št. 30 in 10. decembra 1874 št. 14.

Prosilci naj blagovolijo prošnje s prilogami v 4 tednih c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Voloskom poslati.

C. kr. okrajni šolski svet v Voloski,

dné 7. septembra 1882.

Učenec,

od 14 do 15 let star, najraje z dežele, se takoj sprejme v brivnico proti dobrim pogojem. — Kje? zvé se pri upravnistvu „Slovenskega Naroda“. (569—4)

Št. 186.

(578—1)

M. š. sv.

Pričetek šol.

V mestnih ljudskih šolah v Ljubljani in sicer v I. in II. deške mestnej šoli, v mestnej dekliške šoli in v nunske dekliške šoli prične se šolsko leto 1882/83 v **16. dan septembra 1882.** Vpisovanje se bode vršilo v 14. in 15. dan septembra t. l. za I. mestno deško šolo v licejalnem poslopji, za II. mestno deško šolo v šolskem poslopji na Cojzovej cesti, za mestno dekliško šolo v redutnem poslopji in za nunsko dekliško šolo v nunske samostanu.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani,

dné 7. septembra 1882.

Predsednik: Grasselli.

Umetne

(574—3)

zobe in zobovjapostavlja po najnovšem ameriškem sistemu v **zlatu, vulkanitu ali celulojdu** brez bolečin. **Plombira z zlatom** itd.

Zobne operacije izvršuje popolnem brez bolečin s prijetnim mamilom

zobni zdravnik A. Paichel, poleg Hradskega mostu, v I. nadstropji.

Izdatelj in odgovorni urednik Makso Armič.

Dr. IVAN MATKOVIČ

stanuje

(575—3)

v Gradišči št. 16.

Ordinira od 2.—4. popoldne.

Št. 13.058.

(576—3)

Razglas.

V četrtek 14. dan septembra t. l. dopoldne ob 10. uri se bodo gospodarska z opekami krita poslopja nekdanj Urbasove hiše na sv. Petra cesti št. 39 v Ljubljani, obstoječa iz hleva, šupe in pódá, po očitnej dražbi prodajala proti temu, da se **takoj** poderó, ali pa se bode, če bi treba bilo, po dražbi oddajalo samo podiranje teh poslopij, ob enem pa tudi hiše št. 39 same podiranje na prvi ali pa drugi način, s tem razločkom, da bo hišo podirati še le po sv. Mihela meseca oktobra.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dné 28. avgusta 1882.

Župan: Grasselli.

V najem

se daje **gostilna**, ležeča ob glavnej cesti Ljubljana-Rudolfovo v **Starem trgu** pod Višnjo goro, znana pod imenom: „**pri Salomonu**“, ravno tako hlevi, stopa na vodi, vrt in njive, ležeče tikoma pri hiši, s prav ugodnimi pogoji.

Natančneje se izvé pri lastniku v **Ljubljani, Žitni trg št. 2.** (579—2)**Oglas.****Po znižanej ceni**

se dobivajo

(247—6)

Slomšekovi zbrani spisi

pri g. izdatelju **Mih. Lendovšek-u v Ptuju** (Pettau) in sicer: **I. Pesni** po 50 kr., **II. Basni** in **III. Životopisi** pa po 70 kr.

Pri istem oddajejo se tudi

Val. Orožnovi spisi,

po 40 kr. broš. izvod.

Tujci:

8. septembra.

Pri **Slonu**: Schmidt z Dunaja. — Hammerer iz Trsta. — Neuschalter iz Gradca. — Thoman z Dunaja. — Stožir iz Zagreba.

Pri **Maliči**: Fels iz Trsta. — Giegl z Dunaja. — Rein iz Gradca.

Pri **avstrijskem cesarji**: Sester z Dunaja. — Svetlin iz Maribora. Uhlmann z Dunaja.

Prah zoper insekte

iz divjih, še zaprtih cvetov Chrysanthemuma, najboljši in najgotovješi pripomoček, pregnati stene, bolhe, šurke, muhe itd. v zavitkih po 10 novcev in višje. Razprhala, ki so pri tem potrebna, dobé se po 70 novcev.

Naročila izvršujejo se točno proti poštnemu povzetju kupila. (451—9)

Vožni red c. kr. priv. južne železnice

od 1. junija naprej.

Z Dunaja v Trst.

Postaje	Jaderni vlak	Brzovlak	Poštni vlak	Mešani vlak	Osobni vlak
Dunaj Odhod	6:45 zvečer	7— zjutraj	9— zvečer	1:30 popol.	—
Mürzzuschlag	10: 4	10:16	1:57 po noči	5:27	—
Gradec	12: 1 po noči	12:48 popol.	6:10 zjutraj	9:35 zvečer	10:35 dopol.
Maribor	1:21	2:14	8:20	11:41 po noči	2:20 popol.
Celje	2:43	3:42	10:27 dopol.	1:50	5:34
Laški Trg	—	3:59	10:43	2: 6	5:56
Rimske Toplice	—	4:11	10:54	2:17	6:13 zvečer
Zidani Most	3:25 zjutraj	4:34	11:35	2:43	6:47
Ljubljana	4:45	6: 2 zvečer	1:28 popol.	5:45 zjutraj	10—
Postojna	6: 3	7:43	3:37	7:53	1:33 po noči
Nabrežina	7:44	9:28	5:46	10: 3 dopol.	5:11 zjutraj
Trst Prihod	8:10	9:54	6:21 zvečer	10:38	6—

Iz Trsta na Dunaj.

Postaje	Jaderni vlak	Brzovlak	Poštni vlak	Mešani vlak	Osobni vlak
Trst Odhod	8— zvečer	6:40 zjutraj	10: 5 dopol.	6— zvečer	8:15 zvečer
Nabrežina	8:42	7:14	10:55	6:49	9:44
Postojna	10:13	9:12 dopol.	1:47 popol.	9:19	1:53 po noči
Ljubljana	11:28 po noči	10:45	3:44	12:10 po noči	5:25 zjutraj
Zidani Most	12:46	12:36 popol.	5:36	2:25	8:15
Rimske Toplice	—	12:49	5:48	2:39	8:33
Laški Trg	—	1: 1	5:59	2:52	8:50
Celje	1:28 po noči	1:19	6:19 zvečer	3:15	9:19 dopol.
Maribor	2:53	2:50	8:30	5:55 zjutraj	12:52 popol.
Gradec	4:20 zjutraj	4:25	10:55	8:20	4:35
Mürzzuschlag	6:30	6:49 zvečer	2: 2 po noči	11:46 dopol.	9:30 zv. Prih.
Dunaj Prihod	9:40 dopol.	10—	6:32 zjutraj	4:50 popol.	—

Lastnina in tisk „Národne tiskarne“.